

SLUTTRAPPORT FUNDAMENT

Evaluering av hovedprosjekt 2019-2020

SAMMENDRAG

Prosjekt Fundament legger bak seg en førprosjektfase våren 2018, en konseptfase skoleåret 2018-2019 og en hovedprosjektfase 2019-2020. Nå går tilbudet om mer grunnskoleopplæring fra prosjekt til drift ved Kuben vgs fra høsten 2020. Der døpes tilbudet om til OT grunnskole. Dette har vi lært og dette tar vi med oss videre...

Eivind Sennar

Prosjektleder Fundament

Innhold

Innledning	3
2018-2019-kullet (Konseptfasen)	4
2019-2020-kullet (Hovedprosjektet)	4
Nasjonale og lokale føringer	5
Alternative opplæringsarenaer, tverrfaglig og tverrsektoriell innsats	5
Opplæringsloven	5
Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen	5
NOU 2019:25 Med rett til å mestre	5
NOU 2019:3 Nye sjanser – bedre læring – Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp	6
Meld.St.6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO	6
Byrådets forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 og Byrådssak 217/19 Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring	6
Mål 7 Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv.	7
Elevstemmen	7
Pågående følgeforskning i regi av OsloMet	7
Hva sier ungdommen?	8
Rammeverk for sluttevalueringen	9
Mål, leveranser og gevinster	9
Begrunnelse	9
Prosjektmål	9
Leveranser	10

Gevinster	10
Kvalitative gevinster.....	11
Økonomiske gevinster.....	14
Evaluerings av prosjektets leveranser og gevinster.....	15
Leveranse 1: Modeller for tilpasset opplæring rettet mot ungdommer med for svake faglige forutsetninger etter tiårig grunnskole til å fullføre og bestå videregående opplæring.	15
Kvalitativ gevinst 1: Økt faglig læringsutbytte hos elevene	15
Leveranse 2: Modell for sosial læring og alternative utdanningsløp for målgruppen.....	16
Kvalitativ gevinst 2: Økt sosial handlingskompetanse hos elevene	16
Leveranse 3: En operasjonell modell både økonomisk og organisatorisk, for tverrfaglig samarbeid mellom skole og bydel.....	17
Kvalitativ gevinst 3: En mer planmessig og systematisk dialog med foresatte – foreldresamarbeid	17
Kvalitativ gevinst 4: Bedre koordinering av tjenester - tettere oppfølging av utsatt ungdom ved at bydelstjenestene trekkes inn i skolen, bedre individuell tilpasning og klarere rollefordeling.....	18
Kvalitativ gevinst 5: Bedre helhetlig oppfølging av utsatt ungdom. Økt kunnskap og forståelse for ulike arbeidsområder – på tvers av skole og bydel	20
Økonomisk gevinst 3: Effektiv ressursbruk og systematisk koordinering av tjenester mellom bydel og skole	21
Økonomisk gevinst 4: Stordriftsfordeler ved å plassere tilbudet på en stor videregående skole med et bredt faglig tilbud	24
Leveranse 4: Faglig forbedring av vitnemål for grunnskolen/økning i grunnskolepoeng. Økt nærvær. Økt sosial handlingskompetanse.....	25
Økonomisk gevinst 1: Reduserer omvalg til Vg1 (og en økning i årsbestått på Vg1)	25
Økonomisk gevinst 2: Fullført og bestått på normert tid	25

Kull 1: 2018-2019.....	26
Kull 2: 2019-2020.....	26
Avsluttende bemerkninger	27
Suksesskriterier for helhetlig oppfølging av utsatt ungdom i Fundament	28
Operativt.....	28
Strategisk.....	28
Opprette et eget underprogram for utsatt ungdom i delprogram Oppvekst og utdanning	29
Forvalte læringen fra Fundament i Utdanningsadministrasjonen.....	30

Innledning

Fundament er en forberedelse til videregående opplæring. Det er et prosjekt i delprogram oppvekst og utdanning i områdesatsningen for bydelene i Groruddalen, Gamle Oslo og Søndre Nordstrand. Fundament har gått igjennom en konseptfase ved Kuben videregående skole skoleåret 2018-2019 med 14 elever. Pilotbydel er bydel Grorud og prosjektet eies av oppvekstsjef i bydel og skoledirektør for videregående i Utdanningsetaten. Hovedprosjektet gjennomføres på Kuben med 18 elever skoleåret 2019-2020.

Fundament er et prosjekt i delprogram oppvekst og utdanning sin portefølje som går over i drift ved Kubens OT-avdeling fra høsten 2020. Dette er forankret i byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap gjennom byrådets budsjettforslag 2020 , og byrådssak 217/19 (Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring).

F.o.m høsten 2020 døpes tilbudet om til OT Grunnskole. Dette fordi:

- › Fundament er et grunnskoletilbud.
- › Prosjektet er lagt til Kubens OT-avdeling.
- › OT er kjent for skole og bydel.
- › Målgruppen er frafallsutsatt ungdom.

I denne evalueringsrapporten omtales prosjektet som Fundament.

Med hjemmel i opplæringsloven § 4A-1 vil ungdom som har rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 få et tilbud om mer grunnskoleopplæring i overgangen mellom 10. trinn og VG1. Utdanningsetaten og Bydel Grorud er

prosjekteiere og tilbudet er lagt til Kuben vgs. Skoleåret 2020-2021 går Fundament fra prosjekt til drift. Tilbudet er lagt inn i Utdanningsetatens budsjett for 2020.

2018-2019-kullet (Konseptfasen)

Det foreligger en evalueringsrapport av prosjektets konseptfase skoleåret 2018-2019. Denne er utarbeidet i samarbeid mellom Utdanningsadministrasjonen, Kuben videregående skole, bydel Grorud og deltagerne på Fundament.

En tredjedel av elevene på Fundament hadde stort faglig utbytte av tilbudet og forbedret sine grunnskolekarakterer, en tredjedel brukte forberedelsesåret til å jobbe med tilstedeværelse og sosial handlingskompetanse og en tredjedel av elevene fikk hjelp til å finne fram i bydelenes hjelpeapparat.

Deltagerne på Fundament trekker blant annet frem god tid og tett oppfølging, høy voksentetthet og individuell tilpasning, godt klassemiljø og et trygt og godt læringsmiljø og ikke minst en praktisk og variert skolehverdag som årsaker til at de nå føler seg bedre rustet til å begynne på videregående opplæring. Prosjektet følger fjorårets Fundamentelever over på Vg1.

Samtlige deltagere påbegynte et planlagt videregående skoleløp inneværende skoleår. Til første termin i skoleåret 2019-2020 hadde to elever mange IV eller 1, fem elever hadde ingen, en eller to IV eller 1 mens fire elever følger alternative opplæringsløp (Tilrettelagt opplæring, praksisbrevordningen, oppfølgingstjenestens tilbud). Praksisbrevordningen og oppfølgingstjenestens tilbud er grunnkompetanseløp som har full kompetanse som målsetting. Tilrettelagt opplæring er spesialundervisning som foregår i mindre grupper.

2019-2020-kullet (Hovedprosjektet)

Denne evalueringsrapporten er sammenstilt på bakgrunn av erfaringene fra skoleåret 2019-2020 som igjen bygger på arbeidet som ble lagt ned i konseptfasen skoleåret 2018-2019. Evalueringen baserer seg på intervjuer med lærere og ledere ved Kuben vgs, pilotbydel Grorud og deltagerne på Fundament. I tillegg baseres evalueringen på elevdata som standpunktkarakterer, eksamenskarakterer.

Standpunkt og eksamen* skoleåret 2019-2020

- › Elevresultater fra Fundament på 18 deltagere.
- › 13 elever hadde ingen IV eller 1.
- › To elev hadde to IV eller 1.
- › Tre elever hadde mange IV eller 1 på grunn av skolefravær og får tett oppfølging på rus, boforhold og skolefravær.

*På grunn av Covid-19 besluttet Kunnskapsdepartementet at alle eksamener skulle avlyses våren 2020. Derfor ble det heller ikke gjennomført eksamen på Fundament.

Når eksamen ikke har vært et tema så er det den gode, helhetlige opplæringen og vurderingen gjennom skoleåret som har vært utslagsgivende. Antallet elever som har profittert skolefaglig til budet i hovedprosjektet er betraktelig høyere enn i konseptfasen foregående skoleår.

Det er et viktig poeng at læringsutbyttet (elevresultater) løftes fram i denne innledningen. Vi vet mye om viktigheten av grunnskolepoeng for muligheten til å lykkes med videregående opplæring. Vi drøfter også viktigheten av å sette den faglige læringen i en sosial kontekst i denne rapporten. Det er uansett viktig å ikke miste elevenes skolefaglige prestasjoner av syne, og det blir viktig å følge fremtidige Fundamentkull i sin grunnskoleopplæring, men også over i videregående opplæring.

Nasjonale og lokale føringer

Alternative opplæringsarenaer, tverrfaglig og tverrsektoriell innsats Opplæringsloven

Lovgrunnlaget for opprettelse av tilbudet finner vi i opplæringslovens §4a-1:

§ 4A-1. Rett til grunnskoleopplæring for voksne

Dei som er over opplæringspliktig alder, og som treng grunnskoleopplæring, har rett til slik opplæring, så langt dei ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter § 3-1. Retten til opplæring omfattar til vanleg dei faga ein treng for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for voksne. Opplæringa skal tilpassast behovet til den enkelte.

Kommunar og fylkeskommunar kan òg tilby grunnskoleopplæring etter første ledd til dei som har rett til vidaregåande opplæring etter § 3-1, men som har behov for meir grunnskoleopplæring for å kunne fullføre vidaregåande opplæring.

LIED-utvalgets sluttrapport "Med rett til å mestre" peker på det problematiske ved at tilbudet om mer grunnskoleopplæring er frivillig både for skoleeier og for elever med lave eller manglende grunnskolepoeng.

De siste nasjonale føringer og signaler med betydning for porteføljen til Delprogram oppvekst og utdanning, Fundament og arbeidet med utsatte barn og unge er blant annet:

Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen

Ny overordnet del går langt i si noe konkret om at lærere kan få støtte fra andre yrkesgrupper for å tilpasse opplæringen til mangfoldet i elevgruppen slik at alle får den hjelpen de trenger.

NOU 2019:25 Med rett til å mestre

LIED-utvalget mener det er behov for at fylkeskommunene gir tilbud som foregår på alternative opplæringsarenaer. Spesielt sårbare elever kan trenge at opplæringen skjer i andre omgivelser i deler av eller hele opplæringsløpet. Utvalget mener det er

viktig at slike tilbud også utvikles i samarbeid med lokalt arbeidsliv, inkludert vekst- og arbeidsinkluderingsbedrifter.

NOU 2019:3 Nye sjanser – bedre læring – Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp

Stoltenbergutvalget mener at flerfaglig samarbeid i skolen kan frigjøre tid for lærere ved å bistå og tilrettelegge undervisningen. Utenfor skolen kan flerfaglig samarbeid handle om støtte og veiledning fra kommunale helse- og omsorgstjenester, barnevern og sosialtjenester til barn og elever selv og deres familier.

Meld.St.6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

Stortingsmelding 6 har et eget kapittel om laget rundt barna og elevene og trekker blant annet frem tverrfaglighet, tverrsektorielt samarbeid, andre yrkesgrupper inn i barnehage, skole og SFO. Lokale føringer og signaler peker i samme retning.

Byrådets forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 og Byrådssak 217/19 Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring

Byrådet i Oslo trekker også frem alternative opplæringsarenaer og andre yrkesgrupper i opplæringen for å gi et godt tilbud til flere. Lokalt er fokuset på å jobbe traumeinformert og lytte til elevstemmen. Samtidig er det et fokus på trygge og varme skoler, norskspråklige ferdigheter, rus og kriminalitet.

Skal man oppsummere kort så er hovedtendensen at det pekes på et behov for flere alternative opplæringsarenaer og en økt tverrfaglig og tverrsektoriell innsats for å møte behovet for en godt tilpasset opplæring til sårbare elev-/ungdomsgrupper. En praktisk og variert skolehverdag går igjen i dokumentene. Det samme gjør tidlig innsats. Lokalt er det også et signal om at det skal jobbes traumeinformert. I styringsdokumentene fra byrådet trekkes Fundament spesifikt frem:

Fra Oslo kommunes budsjett 2020

Mål 7 Flere elever og læringer skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv.

Tiltak 2:

Videreutvikle og utvide tilbud om alternative læringsarenaer og styrke samarbeidet på tvers av sektorer og tjenester for å sikre god oppfølging av elever som strever.

Tiltak 3:

Videreføre arbeidet med *Utviklingsløyper* og *Fundament*.

Fra Byrådets strategi for økt gjennomføring i videregående opplæring (Byrådssak 217/19)

- Utvide ordningen med frivillig 11. grunnskoleår

"[...] Byrådet vil arbeide for at tilbudet [Fundament] også åpner opp for at ungdom fra bydel Gamle Oslo og bydel Søndre Nordstrand kan delta. Videre vil byrådet vurdere hvorvidt og hvordan tilbudet i fremtiden kan gå over fra prosjekt til å inkluderes i daglig drift."

På bakgrunn av det ovenstående viderefører Utdanningsetaten Fundament i skoleåret 2020-2021. Driften er finansiert over Utdanningsetatens ramme.

Ordlyden fra Oslo kommunes budsjett for 2020 er videreført i byrådets forslag til 2021-budsjett:

Mål 7 Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv.

Tiltak 3:

Videreføre og videreutvikle arbeidet med bl.a *Fundament* slik at elevene får nødvendig støtte til å mestre videregående opplæring.

Elevstemmen

Pågående følgeforskning i regi av OsloMet

Prosjekt Fundament er tilknyttet OsloMet ved universitetslektor Øyvind Laundal om et følgeforskningsprosjekt på inntil 5 år. Øyvind er tilhørende forskergruppen "Yrkesfaglige kunnskapsformer i et mangfoldperspektiv". Han ønsker først og fremst å følge elevene tett, men kan også tenke seg å snakke med rådgiverne på avgiverskolene og personalet på Kuben vgs, muligens også undersøke noe rundt det administrative knyttet til prosjektet.

Forskningsdesignet er inspirert av følgeforskningen som er gjort på Abildsø Gård-prosjektet. Evalueringen av Abildsø gård er hjemmehørende i den samme forskergruppen som Øyvind tilhører. Designet preges av en åpen tilnærming til elevenes opplevelser av tilbudet og egen utvikling. Datainnhenting skjer gjennom semistrukturerte intervjuer. Dette er en mulighet for prosjektet å systematisk få dokumentert elevenes egen opplevelse av den faglige og sosiale utviklingen, refleksjon rundt egen karriere og livsmestring. På sikt vil også disse resultatene brukes i evaluering og videreutvikling av Fundament.

Forskningsprosjektet jobber ut ifra tre forskningsspørsmål:

Forskningsspørsmål 1

Identifisere faktorer og likhetstrekk ved ungdommene

- Hva er deres syn på personlige, system relaterte og samfunnsmessige forhold som har påvirket?
- Hva ønsker de å gjøre med situasjonen de er i?

- Hva ønsker de for fremtiden?

Forskningsspørsmål 2

Identifisere tiltak og aktiviteter som fungerer spesielt godt og som bør videreutvikles

- Hva i tiltaket har fungert spesielt bra?
- Hvordan opplever ungdommene at deltakelse har påvirket dem?
- I hvilken grad fører deltakelse i tiltaket til at deltakerne starter/gjenopptar vgs., alternative opplæringsløp eller kommer seg ut i arbeidslivet?

Forskningsspørsmål 3

Undersøke om det tverrfaglige samarbeidet fører til bedre tjenestetilbud for ungdommene

- Hvordan opplever de ulike partene at samarbeidet har fungert?
- Hva har hemmet eller fremmet samhandlingen mellom partene?
- I hvilken grad mener partene at samhandlingen mellom dem har ført til bedre tjenestetilbud for ungdommene?

Hva sier ungdommen?

Laundals første runde med intervjuer oppsummerer hva ungdommen selv sier om hvordan de opplever tilbudet. Det viktige for deltagerne på Fundament har vært:

- Å bli sett.
- Å bli hørt.
- Å få individuell tilpasning.
- Tilhørighet og aksept.
- Oppleve hverdagen som meningsfull.
 - Å tjene penger (i arbeidspraksis).
 - Forståelse for at man mister noe ved å være borte.
- Karakterer.

Han planlegger et oppfølgingsintervju med deltagere i 2018-19-kullet våren 2020 samt første dybdeintervju med 2019-2020-kullet. Dette har naturlig nok blitt noe forsinket på grunn av to måneder med nedstenging av skolene, men han fikk gjennomført flere intervjuer i mai/juni og forventer å kunne presentere noen funn høsten 2020. I oppfølgingsintervjuet ønsker Laundal å ta for seg følgende spørsmål:

- Hvordan går det med dem?
- Hva tenker de om tiltaket de gikk på?
- Hvordan ser de på skolen i dag?
- Hvordan ser de på seg selv i dag?
- Hvordan ser de på fremtiden i dag?

Vekten som tillegges elevstemmen i Fundament og hvordan dette gjøres er behørig beskrevet i mandatet for hovedprosjektet og i evalueringsrapporten for konseptfasen.

I Fundament er elevstemmen hentet inn også ved hjelp av uavhengig følgeforskning fra OsloMet. Dette er en mulighet for prosjektet å systematisk få dokumentert elevenes egen opplevelse av den faglige og sosiale utviklingen, refleksjon rundt egen karriere og livsmestring. Disse resultatene brukes i evaluering og videreutvikling av Fundament.

Rammeverk for sluttevalueringen

Mål, leveranser og gevinster

Hovedprosjektfasen i Fundament evalueres etter prosjektets definerte leveranser og gevinster. Hva er det prosjektet skal levere fra seg, til hvem/hva og med hvilken verdi? Sentralt i dette arbeidet står prosjektets gevinskart.

Begrunnelse

Formål med prosjektet er å styrke ungdommers forutsetning for videregående opplæring og fremtidig yrkesdeltakelse gjennom å kombinere mer grunnskoleutdanning med tverrsektoriell innsats. Prosjektet skal utvikle et tilbud som gir deltakere et tilpasset og tilrettelagt undervisningstilbud som gjør de i stand til å starte på ordinært videregående skoleløp, samt utvikle en modell for tverrfaglig og-sektorielt samarbeid mellom bydel og skole som er økonomisk og organisatorisk bærekraftig over tid.

Fundament skal utvikle et tilbud som gir ungdommer:

- › et tilpasset og tilrettelagt faglig tilbud som gjør dem i stand til å starte på ordinært videregående skoleløp og bidrar til motivasjon for mer læring.
- › tilstrekkelig veiledning til å velge utdanningsprogram som passer deres profil og interesser.
- › økt mestringsfølelse og positivt syn på egen videre utdanning.
- › en verktøykasse som bidrar til å styrke deres livsmestringsstrategier.
- › hjelp til å manøvrere i bydelenes tjenestetilbud ut ifra deres behov.
- › en arena som åpner opp for å dyrke deres talenter og interesser.

Prosjektmål

Prosjektet skal bidra til - effektmål

- › Andelen som fullfører og består ulike videregående opplæringsløp eller alternative opplæringsløp* øker for elever med lave grunnskolepoeng i overgang til videregående skole.

*Alternative utdanningsløp: Alle opplæringstilbud som er godt tilpasset den enkelte elevs individuelle forutsetninger, enten de faller inn under rammen av godt tilpasset opplæring eller er spesialpedagogiske tilbud. Eksempler er lærkandidatordningen, praksisbrevordningen, OT-tilbud.

Prosjektet skal oppnå - resultatmål

- › Alle deltagere starter på et planlagt videregående løp etter Fundament
- › Forbedring av vitnemål for grunnskolen og økning i grunnskolepoeng.

- › Et støtteapparat som består av rådgivning både gruppevis og individuelt, karriereveiledning, og som bidrar til å fremme psykisk helse og livsmestring*
- › Motivasjon for læring gjennom å tilrettelegge for at ungdommer kan identifisere og utvikle sine talenter og interesser innenfor tilbudets rammer

*Livsmestring: Sosial kompetanse til å holde på en positiv aktivitet, være bidragsyter i samfunnet, yrkesstolthet, tilhørighet, og identitet.

Leveranser

Leveranse er et annet begrep brukt om et prosjekts produkter: En forutsetning eller et resultat, materielt eller immaterielt, som kan beskrives på forhånd, utvikles og testes." (Difi).

Leveranse 1: Modeller for tilpasset opplæring rettet mot ungdommer med for svake faglige forutsetninger etter tiårig grunnskole til å fullføre og bestå videregående opplæring.

Leveranse 2: Modell for sosial læring og alternative utdanningsløp for målgruppen.

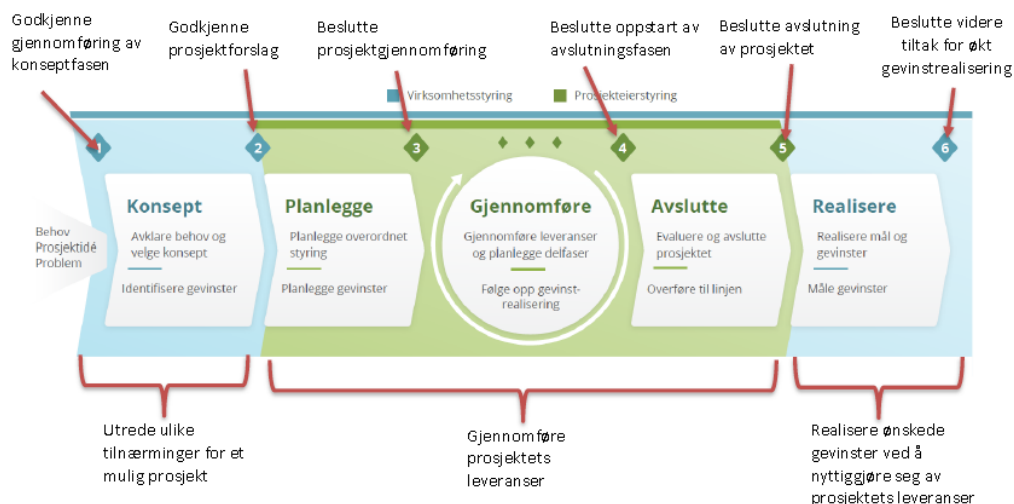
Leveranse 3: En operasjonell modell både økonomisk og organisatorisk, for tverrfaglig samarbeid mellom skole og bydel.

Leveranse 4: Faglig forbedring av vitnemål for grunnskolen/økning i grunnskolepoeng. Økt nærvær. Økt sosial handlingskompetanse.

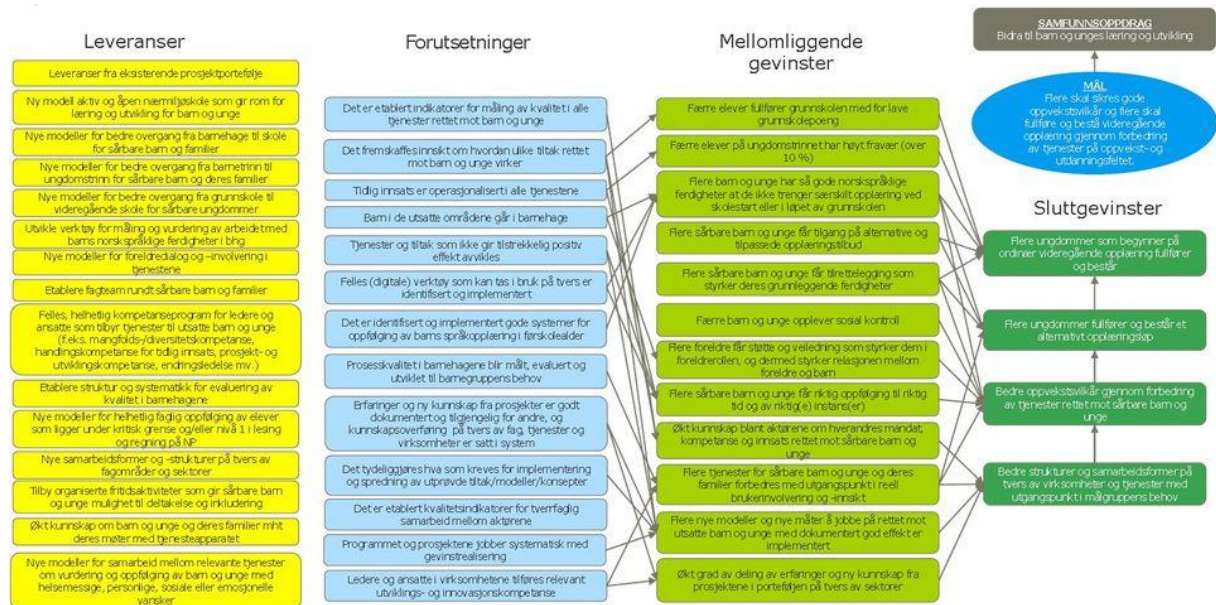
Gevinster

En gevinst defineres i prosjektmetodikken som "effekt som en forandring i tilstand hos brukerne eller i samfunnet som har oppstått som følge av virksomhetens tiltak og som blir sett på som positiv av minst én interessent" (Difi).

I Prosjektveiviseren er gevinstarbeidet sentralt fra konsept til drift. Derfor brukes gevinstene som rammen for denne evalueringen.

I løpet av hovedprosjektet har Rambøll bistått delprogram oppvekst og utdanning med utviklingen av et gevinstkart for hele delprogrammet. Fundament har bidratt inn i dette arbeidet.

I gevinstkartet til delprogram oppvekst og utdanning plasserer gevinstene seg sentralt i målhierarkiet. Kartet viser også hvordan gevinstene knytter seg til leveransene og delprogrammets strategiske mål.

Her er gevinstplanen til Fundament.

Kvalitative gevinster

ID	Gevinst	Hvor gevinsten oppstår (interessent)	Hvordan måle og rapportere	Forutsetninger for å realisere gevinster	Gevinstansvarlig
1	Økt faglig læringsutbytte hos elevene	Deltakere	Eksamen, økte grunnskolepoeng	Tilpasset opplæring – større handlingsrom grunnet fritak for årstimetall Kunnskap om alternative opplæringsarenaer Undervisningstiden er mer skjermet	Skole

2	Økt sosial handlingskompetanse hos elevene	Deltakere	Intervjuer, elevundersøkelsen, kartlegginger, egenvurdering	Gode praksisplasser med tett oppfølging i praksisperioden . Felles aktiviteter og tid og rom for individuelle samtaler Felles elevsyn/verdier - likere praksis og felles rutiner for håndtering av atferd Økt veilederkompetanse	Skole og bydel
3	En mer planmessig og systematisk dialog med foresatte – foreldresamarbeid	Deltakere, foresatte, skolen, bydel	Holde oversikt over antall foreldremøter og foreldresamtaler/samarbeidsmøter	Jevnlig foreldremøter og oppfølgingssamtaler med foresatte og elever. Jevnlige samarbeidsmøter med foresatte og andre involverte som for eksempel barnevern, BUP m.m	Skole og bydel
4	Bedre koordinering av tjenester - tettere oppfølging av utsatt ungdom ved at bydelstjenestene trekkes inn i skolen, bedre individuell tilpasning og klarere rollefordeling.	Deltakere, foresatte, skolen, bydel, GDS	Dokumentere samarbeidspartnere og samarbeidsmøter.	En fast kontaktperson (dedikert stilling/funksjon) som i samråd med skolen avdekker ungdommenes behov (familieperspektiv). Jobber i skolen, men jobber mot eksterne tjenester	Bydel pr.i dag. Skolen når koordinatorstilling legges dit i samarbeid med faste kontaktpersoner i bydel.

				Samlokalisering med eksisterende elevrettede tjenester og ordinær skoledrift. Økt veilederkompetanse	
5	Bedre helhetlig oppfølging av utsatt ungdom. Økt kunnskap og forståelse for ulike arbeidsområder – på tvers av skole og bydel	Skole, bydel, GDS	Måles gjennom å dokumentere antall gjennomførte informasjonsmøter, workshop og fagmøter Faste evalueringsmøter mellom skole/bydelskoordinator og faste kontaktpersoner i bydel.	Kunnskapsdeling – styrking av læringsfellesskapet	Skole, bydel, utdanningsetaten

Økonomiske gevinster

I D	Gevinst	Hvor gevinsten oppstår (interessent)	Hvordan måle og rapportere	Forutsetninger for å realisere gevinster	Gevinstansvarlig
1	Reduserer omvalg til Vg1 (og en økning i årsbestått på Vg1) (Motivasjon og mestring – kval.gev.)	Individnivå (elevene) og systemisk (rådgivingstjenesten) og på samfunnsnivå	Hvor mange velger nytt utdanningsprogram Hvor mange fullfører Vg1-løpet sitt	Treffsikker karrierelæring (hospitering, smakebitkurs, arbeidspraksis) God tilpasset opplæring Veiledningskompetanse	Skoleeier, skole
2	Fullført og bestått på normert tid (3 år på studieforberedende, 4 år på yrkesfag)	Individnivå	Hvor mange fullfører og består videregående opplæring	Treffsikker karrierelæring (hospitering, smakebitkurs, arbeidspraksis) God tilpasset opplæring Veiledningskompetanse	Skoleeier, skole
3	Effektiv ressursbruk Systematisk koordinering av tjenester mellom bydel og skole	På systemnivå (elevrettede tjenester på Kuben) På bydelsnivå innenfor NAV og barnevern, helsestasjon for unge	Totale stillingsprosenten knyttet til tilbudet (påvirker stykkprisen på elevplassen) Personalressursen i skolens driftsbudsjett knyttet til Fundament. Kartlegging av aktører og innsats rundt elevene gjøres av koordinator på skolen	Organisering og rollefordeling, stillingsinstruks, arbeidsmetodikk. Koordinator på skolen får en tydelig rolle med å koordinere felles innsats rundt deltaker i Fundament	Skoleeier, skole Skoleeier, skole, bydel
4	Stordriftsfordeler ved å plassere tilbudet på en stor videregående skole med et bredt faglig tilbud	Utdanningsetaten (rammetildelinger) Samfunnet (skattepenger)	Usynlige kostnader som ikke fanges opp av budsjettet per nå. Stykkprisen per elev blir lavere	Kapasitet og infrastruktur til å jobbe med ressurskrevende elevgrupper	Skoleeier, skole

Evaluerings av prosjektets leveranser og gevinster

Leveranse 1: Modeller for tilpasset opplæring rettet mot ungdommer med for svake faglige forutsetninger etter tiårig grunnskole til å fullføre og bestå videregående opplæring.

Kvalitativ gevinst 1: Økt faglig læringsutbytte hos elevene

Tilpasset opplæring og metodebruk: Prosjektet har satset på mindre hjemmearbeid, og mer intensiv opplæring på skolen. Elevene får i oppgave å fullføre påbegynt arbeid hjemme, og muligheten til å forberede seg til vurderingssituasjoner. Dette er også tilpasset den enkelte, da elever som uttrykker ønske om mer arbeid og høyere vanskelighetsgrad i noen fag har fått tilbud om dette fra faglærere. Det velges nokså fritt fra læreplanene da de fleste har fullført ungdomsskole med vurderinger. Elever får individuelle planer, med oversikt over faglige temaer. Det er stor grad av valgfrihet, slik at eleven kan velge både tema, læringsmetode, hva som skal produseres og hvordan det skal vurderes i samråd med lærer. «Tradisjonelle» metoder med kollektivt læringsarbeid der lærer holder foredrag og er i dialog med elevgruppen fungerer ikke så godt for Fundament. Dermed blir lærerne mer som veiledere og studierådgivere, noe som passer denne gruppen godt.

Kuben vgs gir store muligheter for variasjon pga fasiliteter som f.eks. verksteder, musikkstudio, treningsrom, takterrasse som arena for alternative aktiviteter for elevene. Særlig musikkstudio har vært verdifullt for mange elever.

Fundament har kartlagt elever i starten av skoleåret. I tillegg til prøver og oppgaver som gir et bilde av elevenes faglige og sosiale kompetanse. En del verdifull informasjon om elevene ikke kommer videre fra avgiverskolene, noe som gjerne kan være et forbedringspunkt fremover. Lærertettheten er høy, noe både elever og lærere ser på som verdifullt for læringen. Mange er vant med å kunne «gjemme seg» i klasserommet, og har måttet bryte egne barrierer ved å delta aktivt i egen læring i langt større grad enn tidligere. Deling av gruppen har gjort at det er langt lettere for lærerne å få oversikt over innsats, utvikling og læringsutbytte blant enkeltelever.

Funn:

- ▶ Opplæringslovens §4a-1 og presiseringene i veilederen fra Utdanningsdirektoratet unntar elevene fra årstimetall, fag- og timefordeling, fraværsregelen. Elevene kan også velge hvilke fag de ønsker å fokusere på og hvilke fag på grunnskolevitnemålet sitt de eventuelt ønsker å forbedre/ferdigheter de ønsker å styrke. Dette gir lærerne en unik mulighet til å tilpasse opplæringen til den enkelte. Disse rammebetingelsene er i liten grad overførbare til en normal opplæringssituasjon hvor timetall, timeplaner, fraværsregler etc. ikke muliggjør skreddersøm på tilsvarende måte.
- ▶ Vurderingsforskriftens krav om eksamenstrekk byr på noen utfordringer. Funn i elevresultatene fra 2018-2019-kullet viser at kravet om eksamenstrekk utgjør en betydelig terskel for elevene.

Funn som peker nedover mot grunnskolen er kulturen og praksisen med fritak for vurdering i fag. Erfaringen med fritak for vurdering bør være en viktig del av en læringsløype som tilbakefører læring til det ordinære.

Anbefalinger:

- › Videreføre et tydeligfokus på frivilligheten gjennom å la elevene fokusere på det fagene og ferdighetene de selv ønsker å styrke for å stå bedre rustet til videregående opplæring.
- › Innføre et kollektivt fritak fra sidemål for Fundamentelevne slik at dette ikke utgjør en del av eksamenstrekket.

Leveranse 2: Modell for sosial læring og alternative utdanningsløp for målgruppen.

Kvalitativ gevinst 2: Økt sosial handlingskompetanse hos elevene

Ungdommene har merket dette ved at de som jobber på Fundament har hatt et vel så stort fokus på deres sosiale som faglige ferdigheter. I dialog med ungdommene har det blant annet vært opptatt av å spille ballen tilbake til elevene, og minne dem på deres egen rolle og ansvar i situasjoner de står i her og nå. For noen av ungdommene har det vært mye refleksjonsarbeid, hele tiden med formål om å gi ungdommene redskaper til å fungere sosialt både i skole og arbeidsliv.

Fundament handler like mye om den ikke-faglige utviklingen hos elevene, da dette henger tett sammen med den skolefaglige utviklingen. Mange har måttet utvikle sin sosiale handlingskompetanse før de kan fokusere på skolefagene. Det å øve på å «være elever», lære hva som forventes og hva ansvar som hviler på en elev i videregående skole har så godt som samtlige elever har hatt stort behov for å fokusere på.

Det er utfordrende å jobbe med sosial kompetanse, og det er en fordel å være flere voksne som kan samarbeide om dette. Elevene har fått flere oppgaver der samarbeid har vært en nøkkel for å kunne lykkes, både internt i gruppa men også på tvers av gruppene på OT-avdelingen slik at man har måttet øve på å jobbe sammen med andre man ikke kjenner så godt. Slike oppgaver har hatt et noe varierende resultat, men de er gode utgangspunkt for veiledende samtaler.

I perioder har elevene hatt ansvaret for å følge opp egen tilstedeværelse. Tanken var å gjøre dem mer bevisste rundt eget fravær. Ikke alle så verdien i dette og refleksjonene uteble.

Sosial kompetanse og livsmestring har også vært tema både på individuelt og kollektivt nivå. Elevene har jobbet utfordringer knyttet til dette alene og i par/grupper. Det er stort behov blant elevene å øve på det å reflektere over egne handlinger. Å se seg selv utenfra og analysere egen situasjon er en vrien øvelse. Jo mer elevene får trene på dette, jo mer de vil mestre å utvikle seg videre sosialt.

Funn:

- Det sosialfaglige fokuset er spesielt viktig av to årsaker. Den ene er at alle som jobber på laget til eleven er ansvarlig for å styrke den sosiale handlingskompetansen. Den andre årsaken til at dette sosial og faglig læring er uløselig knyttet til hverandre.

Anbefaling:

- Derfor anbefaler prosjektet et fortsatt fokus på den sosialfaglige tilnærmingen til arbeidet med elevenes handlingskompetanse, enten man jobber med skolefag eller følger opp ungdommen sosialt.

Læring med stor betydning for grunnskolen oppstår i skjæringspunktet mellom det faglige og sosiale og handler om tilpasset opplæring, helhetlig oppfølging og mangfoldsperspektiv. Tillater rammene i ungdomsskolen lærerne å se den enkelte, anerkjenner vi sosial (og helhetlig) kompetanse nok og møter vi elev-/foreldregrupper med en forståelse for mangfoldet i Oslo skolen? Disse spørsmålene blir viktige at vi stiller i opplæring og oppfølging i tråd med ny Overordnet del av læreplanverket. Denne læringsløyfen må ivaretas i et kollektivt læringsfellesskap ute på skolene og i nettverk.

Leveranse 3: En operasjonell modell både økonomisk og organisatorisk, for tverrfaglig samarbeid mellom skole og bydel.

Kvalitativ gevinst 3: En mer planmessig og systematisk dialog med foresatte – foreldresamarbeid

Bydelskoordinator kommer tett på ungdommene og deres familier. Både gjennom individuelle samtaler med ungdommene, deltakelse på barnevernsmøter og hjemmebesøk. På den måten får man tilgang til andre sider av ungdommen enn de viser på skolen. Man får også muligheten til å være med ungdommen i situasjoner der de har behov for en trygg voksenperson.

Flere av deltakerne i Fundament har foreldre som synes det er vanskelig å følge opp alt, og de har behov for en ekstra voksenperson som kan hjelpe dem i ulike situasjoner. De har behov for en som kan vekke dem om morgenen, en som kan forklare en ekstra gang hva som skjer på skolen dagen etter. En som kan være med til rustesting eller til advokat, fordi de har havnet i klammeri. Det er en fin mulighet til å komme innpå ungdommene, og få kunnskap om hva de trenger videre for å håndtere hverdagen. Rollen som bydelskoordinator er ikke bare å sette ungdommene i kontakt med hjelpeapparatet som finnes, det er også å være en del av dette apparatet.

Mange av ungdommene i Fundament bor i familier med vedvarende lav inntekt. Der er det ekstra viktig å få på plass stipend gjennom Lånekassen, og jobb hvis mulig. Det er viktig å sørge for at barnevernet bidrar til å dekke utgifter til fritidsaktiviteter, klær og andre ting ungdommen trenger for å kunne være som alle andre. Flere av årets deltakere har ikke hatt varig opphold i Norge, og de bor ikke med foreldrene sine og

har verken fødselsnummer eller kontonummer. Disse ungdommene har ikke rett på stipend, og de har heller ikke hatt muligheten til å få lønn i praksis. Prosessen med å søke varig opphold er krevende, og har krevd tett samarbeid mellom skole og barnevern.

Det er enklest å opprette kontakt med foresatte på telefonen, det å sende sms ofte har gitt god dialog. Det går nesten daglig sms-er ut fra Fundament til foresatte. Det kan være at elever ikke har møtt opp, om noen har utmerket seg positivt, at det er praktisk info som må utveksles, o.l. Felles epost med informasjon om hva som har foregått inneværende uke, og hva som skal skje kommende uke sendes ut ukentlig. Det har blitt satt opp to utviklingssamtaler i året, i tillegg til at det er lav terskel for å komme på skolen og ha samtaler med lærere, rådgivere osv. Det er mange som kalles inn til korte samtaler underveis i året, etter behov. Bydelskoordinatoren har også vært viktig i samarbeidet med foresatte. Koordinator har fulgt opp både elever og foresatte både i og utenom skoletiden. Responsen fra foresatte varierer, men de fleste kommuniserer at de er godt fornøyd med samarbeidet.

Funn:

- ▶ Ungdommene har gitt uttrykk for at det er viktig for dem å ha en tillitsperson som støtter dem både i og utenfor skolen, og at det er en fordel at vedkommende er knyttet opp til skolen, men ikke en del av det skolefaglige læringsarbeidet.

Anbefaling:

- ▶ Oprettholde denne koordinatorfunksjonen som en del av Fundament på Kuben vgs videre.

Kvalitativ gevinst 4: Bedre koordinering av tjenester - tettere oppfølging av utsatt ungdom ved at bydelstjenestene trekkes inn i skolen, bedre individuell tilpasning og klarere rollefordeling.

Dette skoleåret har nesten samtlige av ungdommene i Fundament hatt oppfølging av barnevernet i mer eller mindre grad. I noen av familiene er barnevernet tett på, og inne med både familieveileder og miljøarbeider. Dette er familier med omfattende oppfølgingsbehov, der både omsorgssituasjonen og økonomien er sårbar. De ansatte på Fundament har hatt tett dialog med barnevernet, og det har blitt sendt flere bekymringsmeldinger enn forrige skoleår. Samarbeidet med barnevernet har stort sett fungert godt, og i flere av familiene har det vist seg å være behov for endringer av bosituasjonen til ungdommen (beredskapshjem, fosterhjem, hybel med vert).

Det at Fundament har en egen bydelskoordinator som jobber tett opp mot barnevern og familiene, har nok i mange tilfeller vært avgjørende. Bydelskoordinator har samarbeidet med barnevernet om betaling av fritidsaktiviteter, søknader om oppholdstillatelse, ungdommenes bosituasjon og økonomi, henvisning til BUP - i tillegg til tett kontakt med miljøarbeidere.

I tillegg til samarbeid med foresatte har bydelskoordinator hatt en nøkkelrolle i koordineringen av kreftene rundt elevene. Koordinator har vært bindeleddet mellom skole, foresatte og samarbeidende etater. Etter det første skoleåret (konseptfasen) har det blitt jobbet med en tydeligere rollefordeling og klarere fordeling av ansvar for å unngå dobbeltarbeid og sviktende kommunikasjon. Kontaktlærere har sluppet å delta på møter der det ikke har vært nødvendig med deres tilstedeværelse.

For mange av elevene har koordinator fungert som en tillitsperson, de har merket at de får den hjelpen de har behov for ved henvendelse til bydelskoordinator. Mange av elevene ville fått mindre ut av året sitt på Fundament uten denne oppfølgingen. Bydelskoordinator har fulgt ungdommer til lege, advokat, politi, rettsal, osv og vært en støtte for mange i en vanskelig og sårbar tid. Elevers behov for oppfølging utenom det rent skolefaglige har vært godt ivaretatt gjennom denne rollen.

Funn:

- ▶ Prøving og feiling i konseptfasen har tydeliggjort roller og ansvar i oppfølgingen av elevene.

Et funn med betydning for skole-bydelssamarbeidet i Fundament er knyttet til den koordinerende funksjonen, arbeidsgiverforhold, faglig oppfølging og linjeledelse. I konsept, og hovedprosjektfasen var bydelskoordinator ansatt på bydel, noe som medførte betydelige utfordringer knyttet til arbeidsoppgaver, ansvar og rolleforståelse. Da Fundament gikk over i drift høsten 2020 ivaretok skolen selv den koordinerende funksjonen mot bydel. Dette tydeliggjør utfordringene med å henge ansvaret for skole-bydelssamarbeidet på en rolle/funksjon alene.

I prosjektperioden har bydelskoordinator vært plassert i NAV i bydel, ikke under prosjekteier/oppvekstsjef i bydelen.

Funn med betydning for skole-bydelssamarbeidet handler på den ene siden om å utfordre etablerte måter å utføre tjenester på. Tjenesteutviklingen i skole-bydelssamarbeidet bør etterstrebe nye, smarte måter å jobbe på fremfor at bydel blir en underleverandør av "hyllevare" til et skoletilbud som setter klare grenser mellom opplæring og sosialfaglig oppfølging.

Det andre viktige funnet fra to års utprøving med Fundament, men med en kobling til problemstillingen over, er knyttet til eierskap i skole og bydel. Tydelig prosjekteierskap i virksomhetene vil kunne forplikte sterkere i linja i til innovasjonsarbeid i tjenesteleveransene.

Anbefaling:

- ▶ Bruke læringen fra to år med Fundament til å jobbe smartere og mer effektivt i grensesnittet mellom skole, bydel og andre tjenester.

Kvalitativ gevinst 5: Bedre helhetlig oppfølging av utsatt ungdom. Økt kunnskap og forståelse for ulike arbeidsområder – på tvers av skole og bydel

Fundament er opptatt av å utvikle deltagerens helhetlige kompetanse både faglig og sosialt. Det å skape et trygt læringsmiljø er viktig for å få aktive deltagere som igjen fører til økt læring. Trygghet styrkes også av forutsigbarhet og opplevelse av å bli sett.

Det må skapes og vilkår for den individuelle utviklingen ved å legge vekt på den sosiale handlingskompetansen og selvdannelse ut fra den forståelse at alle tilhører et fellesskap som alle er medansvarlige for. Pedagogikken handler om fellesskapet, man kan ikke tenke individ uten fellesskapet.

Fundament har som formål å gjøre elevene klare til å starte sin vei til å fullføre og bestå videregående skole. For at elevene skal nå sitt mål om utdanning er det viktig å styrke sin sosiale handlingskompetanse gjennom å jobbe holdningsstyrt. Hver deltager er individer med ulike behov og ulike forutsetninger som krever ulik oppfølging. Elevene har egne samtaler med pedagogisk veileder en gang i uken hvor de gjennomgår egevaluering. Det er viktig å skape valgmuligheter for eleven, komme i posisjon til å samtale for å finne de vilkårene for at den enkelte deltager skal lykkes.

Den sosiale læringen er ikke et mål i seg selv, men noe som skal understøtte den faglige læringen. Undervisningen må stille krav til pedagogiske arbeidsformer hvor sosial læring skal være synlig slik at elevene får noe å støtte seg til i deres jobb med å danne seg selv i den sosiale verden.

Funn:

- › Pedagogisk arbeid krever at faglige og sosiale mål må være like mye tilstede for å gi et godt læringsresultat.

Fafo-rapporten "Trøbbel i grenseflatene" (2020) aktualiserer behovet for tverrsektorielt samarbeid rundt en gruppe utsatt ungdom gjennom Fundament. Fundamentungdommens utsatthet er knyttet til en mangelfull grunnskolekompetanse og forutsetningen for en varig tilknytning til arbeidslivet.

En viktig læring fra arbeid i grenseflatene mellom skole og bydel er kjennskapen til og kunnskapen om hverandres kompetanse. Dette trekkes fram som en viktig moment i Fafo-rapporten som en forutsetning for et godt tverrsektorielt samarbeid. Tverrprofesjonalitet er et begrep som betegner hvordan den enkelte profesjon beholder sin integritet i arbeidet med oppfølging av utsatt ungdom.

Samordning et sviktområde

- Utsatte barn og unge har ofte sammensatte behov og følgelig behov for flere tjenester samtidig. Denne kompleksiteten utfordrer innretningen av et sektorisert velferdssystem.
- Flere tilsyn og offentlige utredninger har dokumentert at manglende samarbeid mellom tjenester har ført til at utsatte barn og unges behov ikke oppdages tidlig nok og at barn, unge og deres familier ikke får den oppfølgingen de trenger.
- Grenseflatene mellom tjenester, sektorer og forvaltningsnivåer kan bli glippsoner som åpner for ansvarsfraskrivelse, manglende kontinuitet i oppfølgingen og hvor overføring av informasjon kan svikte.
- Det er behov for sterkere brukerorientering i tjenestene og bedre samordning mellom tjenestene.
- Det mangler struktur, systematikk og kultur for samarbeid i velferdstjenestene.
- Å lykkes med samordning krever målrettet innsats, faktorer som har betydning for å lykkes er ledelsesforankring, brukermedvirkning, geografisk nærhet, anerkjennelse av ulike kompetanse, tid og ressurser, samt innarbeiding av samhandling i struktur og rutiner.

Anbefaling:

- For en mest mulig forutsigbar og trygg og helhetlig tilnærming anbefales det at alle som følger opp ungdommene har et felles pedagogisk rammeverk.

Økonomisk gevinst 3: Effektiv ressursbruk og systematisk koordinering av tjenester mellom bydel og skole

Denne gevinsten henger tett sammen med kvalitativ gevinst 4 og 5 beskrevet over. Disse er derfor naturlig å se i sammenheng.

Deltakerne i Fundament har til felles at de av ulike årsaker gikk ut av 10.klasse med svært lave grunnskolepoeng. Noen har språklige utfordringer grunnet kort botid i Norge, andre har høyt skolefravær på grunn av rus, psykiske vansker, en ustabil hjemmesituasjon eller annet. Nesten alle ungdommene har oppfølging av barnevernet, noen går til behandling i barne- og ungdomspsykiatrien (BUP), og enkelte har en sak pågående hos politiet. Mange av ungdommene har derfor behov for tett og koordinert oppfølging for å klare skolehverdagen.

For å koordinere og følge opp alle disse problemstillingene rundt selve skolehverdagen har det vært viktig å ha bydelkoordinator som har vært dedikert til dette arbeidet. Denne rollen fungerer som bindeledd mellom skole, foresatte og hjelpeapparatet rundt. På den måten har man kunnet ta tak i utfordringene som ungdommene står i, og sammen funnet løsninger. Enten det er å få noe å gjøre ved siden av skolen (jobb/fritidsaktivitet), få bedre økonomi i familien gjennom kontakt med NAV, endre bosituasjonen eller bare noen å snakke med. Flere av ungdommene har også gitt uttrykk for at det er lettere å ta opp personlige ting med en som ikke er læreren deres.

Gjennom to skoleår med Fundament har bydelskoordinator rolle har bidratt til et bedre og tettere foreldresamarbeid og en mer helhetlig koordinering av bydelenes tjenester rundt Fundamentdeltakerne.

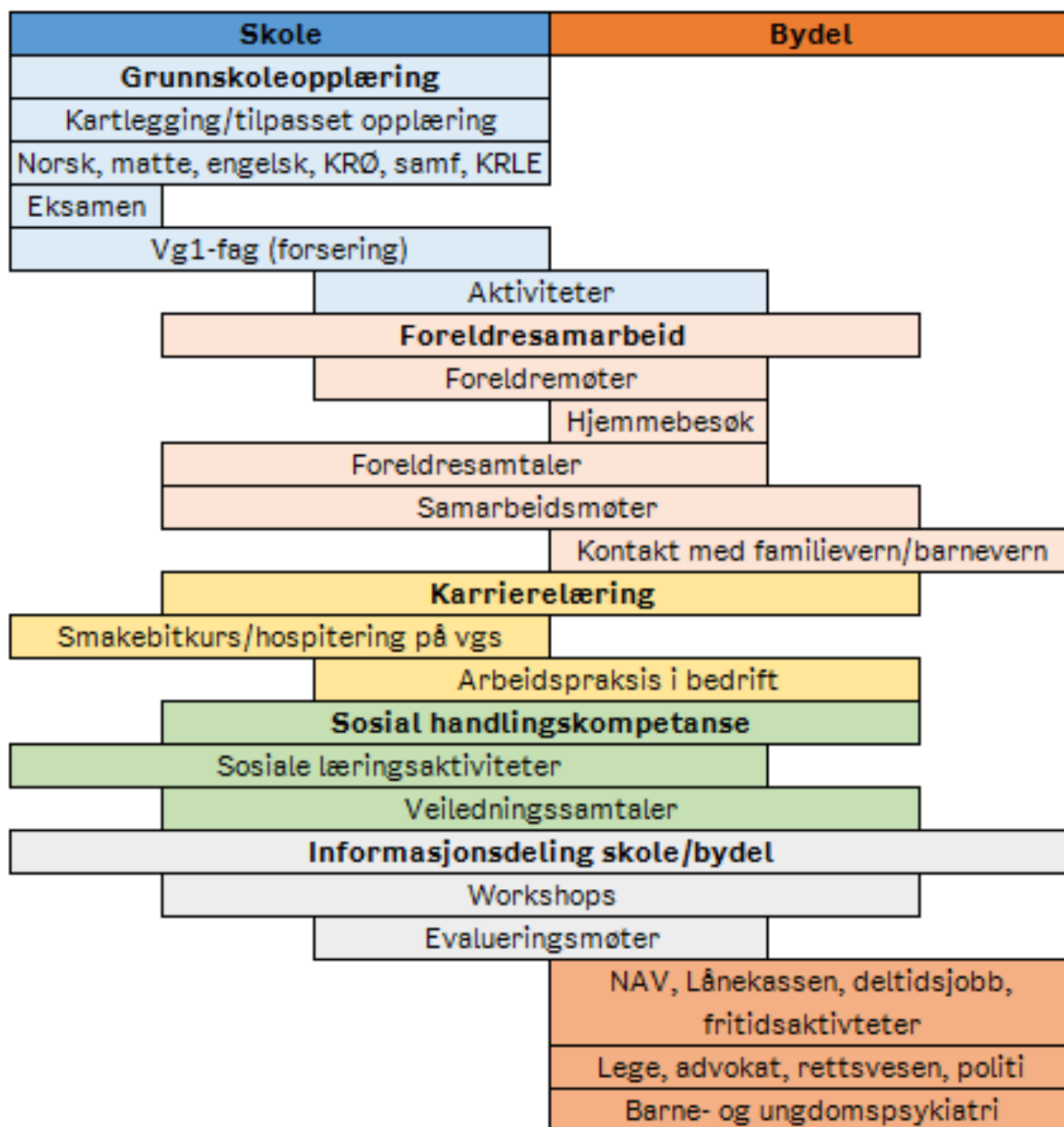
Koordinering av tjenester og tilbud er ikke bare et behov mellom bydel og skole, men det har også vært et behov for å bruke tid på den interne rollefordelingen.

Den organisatoriske modellen med bydelskoordinator ansatt i bydel med arbeidssted på skolen, har vist seg å være noe utfordrende i forhold til personaloppfølging. Bydelskoordinators rolle er svært viktig i Fundament og bør derfor være et fast element i videre drift av Fundament. Så lenge rollen fortsatt dedikeres til Fundamentdeltakernes liv rundt skolen, kan samarbeid med foreldre, bydelens tjenester og andre instanser fungere like godt fremover. Samarbeidet og koordinering fører til en økt kunnskap og forståelse for ulike arbeidsområder som går på tvers av skole og bydel.

Funn:

- I slike samarbeidsprosjekter mellom skole og bydel er det viktig at bydelen(e) blir involvert tidlig og at skole og bydel er likeverdige partene. Dette for å unngå at prosjektene blir rene skoleprosjekter, men sikter mot en helhetlig oppfølging av ungdommen.
- Det er samtidig viktig at skole-bydelssamarbeidet blir tydelig definert, at ansvars-/rollefordeling avklares og at grenseoppgangene mellom skole- og bydelsbidraget trekkes.

Modellen under forsøker å trekke opp noen grenseoppganger mellom hvem som gjør hva i Fundament (og i skole-bydelsamarbeid generelt).

Noen grenseoppganger er flytende og en del roller og oppgaver ivaretas i felleskap (i ulik grad).

Etter to år med utprøving ble Fundament omtalt i byrådets budsjett for 2020. Konsekvensanalysen viste et budsjettrett behov for Fundament i drift skoleåret 2020-2021 på kr 5.000.000 Med en Fundamentgruppe på 20 elever blir stykkprisen per elev kr 250.000.

Til sammenligning var budsjettet for konseptfasen 2018-2019 kr 5.100.000. Med en elevgruppe på 15 elever tilsvarer dette en stykkpris på kr 340.000

I hovedprosjektet 2019-2020 var budsjettet kr 5.700.000. med 20 elevplasser tilsvarte dette en stykkpris på kr 285.000

Et interessant funn er at i drift med knappere økonomiske ressurser så tvinger en mer effektiv drift av Fundament seg fram. Utprøving av modeller og konsepter er ikke overraskende mer ressurskrevende enn et tilbud i drift, men det sier også noe om hva slags ressursbehov (og stykkpris per elevplass) som kan forventes.

Anbefaling:

- ▶ Nå som prosjektet avsluttes og tilbudet går over i drift bør bydelskoordinatorrollen ivaretas videre på Kuben slik at det helhetlige oppfølgingen av ungdommen sikres videre.

Økonomisk gevinst 4: Stordriftsfordeler ved å plassere tilbudet på en stor videregående skole med et bred faglig tilbud

Kuben vgs er en stor videregående skole med et bredt fagtilbud innen studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram, herunder en stor kontaktflate ut mot arbeidslivet. Skolen har en stor OT-avdeling med flere yrkesfaglige tilbud. I tillegg har Kuben et godt utbygd apparat for elevrettede tjenester bestående av blant annet rådgivere, spesialpedagoger, miljøarbeidere og erfaringskonsulenter samt et utsrakt samarbeid med bydelene som avgir elever til skolen. Mulighetene dette gir for individuelt tilpasset skolefaglig og sosialfaglig oppfølging, karrierelæring og grunnlag for videregående opplæring bidrar til at

Funn:

- ▶ Infrastrukturen ved Kuben vgs ligger som en forutsetning for å lykkes med denne elevgruppen og kan ikke uten videre kopieres til andre skoler eller opplæringsarenaer.
- ▶ Reiseveien fra for eksempel bydel Søndre Nordstrand er en betydelig terskel for å rekruttere elever med bostedstilhørighet der.

Et viktig funn handler om kompetanse og kollektiv kapasitet. Elevrettede tjenester og OT-avdelingen på Kuben vgs har over lang tid rekruttert målrettet, bygd kollektiv kapasitet på læringsmiljø og bygget det tverrfaglige laget til eleven over tid. Dette suksesskriteriet lar seg ikke lett overføre, men det peker på en viktig forutsetning for å hente ut gevinster på individ- og systemnivå.

En umiddelbar læringsløyfe er den fra Fundament til OT Ulven. Dette er spesielt knyttet til skole-bydelssamarbeidet og en økt forståelse for at helhetlig oppfølging handler om et felles ansvar for felles elever/ungdom. Bydelenes ansvar begynner ikke der skolens slutter (og omvendt) skoletid/fritid, faglig/sosialt. Denne læringen har ført til at bydelenes involvering tjenesteutviklingen er mye tydeligere. En fruktbar inngang til OT Ulven har også vist seg å være SaLTo-samarbeidet. Alle sektorer har en omforent forståelse av målgruppen, utfordringsbildet og det felles ansvaret.

Anbefalinger:

- Bygge videre på synergiene ved å samle flere ulike tilbud for frafalssutsatt ungdom under samme paraply (Oppfølgingstjenesten). Dette innebærer å tenke helhetlig rundt rekruttering til tilbudene:
 - OT Byggfag.
 - OT Helse- og oppvekstfag.
 - OT Praksis.
 - OT Grunnskole (tidl. Fundament).
 - OT Ulven.
- Ta i betraktning rammebetingelsene denne infrastrukturen legger til grunn ved en eventuell utvidelse til andre skoler eller opplæringsarenaer andre steder i byen. Dette innebærer en god dialog med bydelen og dens tjenester, et bredt faglig tilbud, en godt utbygd rådgivertjeneste og en god kontaktflate mot praksis-/lærebedrifter.

Leveranse 4: Faglig forbedring av vitnemål for grunnskolen/økning i grunnskolepoeng. Økt nærvær. Økt sosial handlingskompetanse.

Økonomisk gevinst 1: Reduserer omvalg til Vg1 (og en økning i årsbestått på Vg1)

Prosjektet ønsker å fremheve viktigheten av karrierelæringsaspektet ved tilbudet. Elevene hospiterer og tar smakebitkurs på ulike utdanningsprogram på Kuben og andre videregående skoler. De deltar i arbeidspraksis i perioder gjennom året og de følges tett opp av karriereveileder på Fundament. Dette bidrar til at ungdommen står bedre rustet til å gjøre bedre kvalifiserte valg om videregående opplæring. Det styrker mulighetene deres til å havne "på rett hylle".

Økonomisk gevinst 2: Fullført og bestått på normert tid

Prosjektet ønsker å trekke frem viktigheten av å stykke opp denne gevinsten i delmål slik at også årsbestått i fag utgjør en del av elevenes fremgang og progresjon i skoleløpet.

Elevresultatene fra de to skoleårene med Fundament forteller mye om hva slags gevinster den enkelte elev henter fra et slikt tilbud.

Kull 1: 2018-2019

Standpunkt og eksamen skoleåret 2018-2019

- › Elevresultater fra Fundament på 13 deltagere.
- › Tre elever hadde ingen IV eller 1.
- › En elev hadde to karakterer.
- › En elev hadde 7 enere og er nå fortrinns elev på en videregående skole.
- › En elev ble stående med fritak i alle fag og er nå praksisbrevkandidat.
- › Tre elever besto ikke eksamen.
- › Fire elever møtte ikke til eksamen.

Funn:

- › Eksamenssituasjonen ser ut til å ha veldig negativ innvirkning på elevene.
- › Disse resultatene peker også på utfordringene ved å rekruttere riktig målgruppe til tilbudet. Fundament er ikke et spesialpedagogisk tilbud og det er heller ikke ment å være et tilbud til de med langvarig sammenhengende fravær. Dette gjenspeiles i de skolefaglige resultatene.

Videregående opplæring 2019-2020

- › De 13 deltagerne i det første Fundamentkullet påbegynte et planlagt videregående skoleløp inneværende skoleår.
- › Til første termin i skoleåret 2019-2020 hadde to elever mange IV eller 1.
- › Seks elever hadde ingen, en eller to IV eller 1.
- › Fem elever følger alternative opplæringsløp (Tilrettelagt opplæring, praksisbrevordningen, oppfølgingstjenestens tilbud). Praksisbrevordningen og oppfølgingstjenestens tilbud er grunnkompetanseløp som har full kompetanse som målsetting. Tilrettelagt opplæring er spesialundervisning som foregår i mindre grupper.
- › Standpunkt for 2019-2020 settes den 12. juni.

Funn:

- › Det at fem elever har påbegynt sitt videregående opplæringsløp på et alternativt tilbud viser hvordan Fundament har bidratt til å synliggjøre dette som en reell mulighet for elever med lave grunnskolepoeng og/eller manglende skolemotivasjon.

Kull 2: 2019-2020

1.termin

Elevdata på 18 deltagere til første termin viser at 11 elever hadde karakter i alle fag til første termin, to hadde kun én IV eller 1. Kun to elever hadde mange Iver.

Standpunkt og eksamen* skoleåret 2019-2020

- › Elevresultater fra Fundament på 18 deltagere.
- › 13 elever hadde ingen IV eller 1.
- › To elev hadde to IV eller 1.

- Tre elever hadde mange IV eller ! på grunn av skolefravær og får tett oppfølging på rus, boforhold og skolefravær.

*På grunn av Covid-19 besluttet Kunnskapsdepartementet at alle eksamener skulle avlyses våren 2020. Derfor ble det heller ikke gjennomført eksamen på Fundament.

Funn:

- Når eksamen ikke har vært et tema så er det den gode, helhetlige opplæringen og vurderingen gjennom skoleåret som har vært utslagsgivende. Antallet elever som har profittert skolefaglig til budet i hovedprosjektet er betraktelig høyere enn i konseptfasen foregående skoleår.

Videregående opplæring 2020-2021

Alle deltagere i Fundament er registrert med en egen fagkode slik at det er mulig å følge opplæringsløpet deres i videregående skole.

Anbefalinger:

- La elevene fokusere på de fagene/ferdighetene de trenger for å stå best mulig rustet til videregående opplæring.
- Frita elevene på OT Grunnskole fra sidemål.
- Det er ønskelig å følge opp deltagernes skolevalg og resultater på samme måte som fjorårskullet.
- Fortsette med å bygge ut egne alternative opplæringsarenaer og samarbeide med eksterne aktører om disse.

Prosjektet har tidligere gjort et poeng ut av den tette koblingen mellom faglig og sosial læring. LIED-utvalget drøfter av manglende kvalifiseringskrav i overgangen til videregående opplæring. Grunnlaget for Fundament var en forskriftsendring som åpnet opp for mer grunnskoleopplæring for ungdom, en lovhjemmel som tidligere kun var forbeholdt voksne. Fokuset på læringsresultater blir en viktig del av forberedelse til videregående skole, spesielt med tanke på alt vi vet om sammenhengen mellom grunnskolerresultater, fullføring på videregående skole, tilknytningen til arbeidslivet og et godt liv.

Avsluttende bemerkninger

Etter to skoleår med Fundament har et 11. grunnskoleår vært testet ut og Osloskolen har sammen med Grouddalsbydelene utviklet en modell som ikke har vært forsøkt ut andre steder i landet. Oslo kommune har prøvd ut nye modeller som bedre skal treffe behovene til de elevene skolen og bydelene til nå ikke har lyktes med.

Områdesatsingene i Oslo har vist seg å være en relevant velferdspolitisk utviklingsarena og politisk initiativ og handlekraft gjør at tilbudet nå skal videreføres ved Kuben videregående skole.

Suksesskriterier for helhetlig oppfølging av utsatt ungdom i Fundament

Prosjektets leveranser og gevinster danner rammen for evalueringen. En naturlig oppsummering vil være å peke på hvilke suksesskriterier som har bidratt bidrar til at Fundament er en økonomisk og organisatorisk bærekraftig modell under utprøving og videre drift ved Kuben videregående skole.

Operativt

Fleksibel lærer-, miljøarbeider og rådgivergruppe – tid, tilrettelegging og tilgjengelighet

Bydelsressursen møter elevene i skoletida – ingen vanntette skott mellom skolens og bydelens tid

Felles sosialpedagogisk plattform – samme språk i møte med ungdommen i deres sosiale læring

Individuell tilpasning til den enkeltes behov – skreddersydde skolefaglige løp og riktige bydelstjenester

Bredde i fagtilbudet og en godt utviklet elevtjeneste – strukturkvalitet, kollektiv kapasitet og kompetanse på læringsmiljø

Strategisk

Eierskap i virksomhetene – forankring og forpliktelse i tjenestelinjene

Bredde i fagtilbudet og en godt utviklet elevtjeneste – strukturkvalitet, kollektiv kapasitet og kompetanse på læringsmiljø

Laget til eleven bygges med forståelse for at forberedelse til videregående opplæring handler om mer enn skolefaglig styrking – et samspill mellom det faglige og sosiale

Bydel og andre er ikke en underleverenadør av ferdige tjenester – innovative løsninger samskapes i grenseflatene

Et omforent forståelse av målgruppa, utfordringsbildet og målsettingene – felles ansvar for felles elever/ungdom

Avslutningsvis ønsker prosjektet å se fremover. Her skisseres opp to strategiske valg som ikke er gjensidig ekskluderende.

Opprette et eget underprogram for utsatt ungdom i delprogram

Oppvekst og utdanning

Gjennom budsjettet vil byrådet videreutvikle og utvide tilbud om alternative læringsarenaer og styrke samarbeidet på tvers av sektorer og tjenester for å sikre god oppfølging av elever som strever. Byrådet forventer at skolene og de ulike hjelpesystemene i kommunen jobber sammen slik at disse elevene får rask og treffende hjelp når de har behov for det. I budsjettet for 2018 slås det fast at det viktigste resultatmålet for oppvekst- og kunnskapssektoren i Oslo er at elevene fullfører og består videregående opplæring. *Ikke bare skolene, men også bydelene, har et ansvar for at dette resultatmålet nås. Måloppnåelse forutsetter koordinert innsats.*

I delprogram oppvekst og utdanning sitt handlingsprogram for 2020 er det også skissert opp behovet for et eget program for utsatt ungdom med fokus på utvikling av alternative tilbud innen mestringsarenaer og opplæring for aldergruppen 13 til 22 år.

Med mål om en helhetlig og samordnet innsats av tverrfaglig tjenesteutvikling for utsatt ungdom i områdesatsingene i Oslo foreslås etablering av et tre-årig program for utsatt ungdom, med Utdanningsetaten som hovedeier, med tett samarbeid med de seks bydelene, politi og andre relevante aktører. Etter modell fra barnehageprogrammet legges det opp til en egen prosjektleder som kan koordinere og følge opp utviklingsarbeidet.

Denne sluttrapporten er oppsummeringen av en egevalueringsprosess som har strukket seg over tre år med konseptutvikling og utprøving av en modell for tverrfaglig samarbeid. Det problematiske ved at evalueringen ikke er utført ekstern har blitt drøftet i dette og andre prosjekter og innsatser som retter seg mot utsatt ungdom. Et underprogram for utsatt ungdom vil ikke bare styrke porteføljestyringen på feltet, men kan også bidra til sikre en objektiv og forutsigbar struktur for evaluering og bygge evalueringskultur internt i og på tvers av virksomhetene. (Lærings)utbytte, traumesensitivitet og brukerstemmen bør kvalitetssikres i flere store prosjekter.

Målgruppen for delprogram for oppvekst og utdanning er utsatt ungdom i levekårsutsatte områder, med lav skolemestring og høyt skolefravær, noen av dem involvert i kriminalitet. Målet med utviklingsarbeidet er å teste ut nye løsninger for undervisning, annen opplæring, livsmestring og kvalifisering, med nødvendige bidrag fra bydelstjenester og øvrige tjenester som gir reelle muligheter for å mestre arbeids- og voksenliv. Modellutviklingen vil skje gjennom tidligere innsats for ungdom på mellomtrinnet, ungdomsskolen, og i videregående opplæring. Med et slikt program

imøtekommes behovet for større, mer kraftfulle satsinger som styrker arbeidet med å realisere gevinster og spre kompetanse og systemisk læring på tvers av fag, sektorer og etater samt bidra til utvikling av nye prosjekter.

Læringen fra Fundament og tilliggende prosjekter vil ha en sentral plass i et slikt underprogram for utsatt ungdom. Dette kan for eksempel være læring knyttet til prosjektledelse, prosjektstyring, gevinstarbeid og evalueringsarbeid.

Forvalte læringen fra Fundament i Utdanningsadministrasjonen

Prosjekt Fundament, OT Grunnskole fra høsten 2020, vil ha funn og erfaringer fra nesten tre år med konseptutvikling som er verdifulle for andre prosjekter, både pågående prosjekter og de som ennå ikke er utviklet. Dette må sees i sammenheng med ønsket om å opprette et underprogram for utsatt ungdom og samle porteføljen på prosjekter i områdesatsingen for denne målgruppen.

Sentralt i forvaltningen av læringen fra Fundament og andre prosjekter står prosjekteierskapet i Utdanningsetaten, men også koblingen til skolene gjennom skoledirektørene. Dette for å sikre at Utdanningsetaten fanger opp behovet for utviklingsarbeid fra Oslo skolene og for en tilbakeføring av læring til skolene.

I Fundament har eierskapet vært delt mellom bydel og utdanningsetat i et likeverdig prosjekteierskap. Dette har vært en viktig forutsetning for å utfordre konseptet om et rent skolefaglig ellefte grunnskoleår og etterstrebe en mer helhetlig oppfølging av den enkelte.

En prosjekteier bør sørge for at gevinseierskapet blir plassert i linja i sin virksomhet tidlig i prosjektet. Eierskapet til gevinstene blir en viktig oppgave for virksomhetene fremover, spesielt for utdanningsetaten som drifter tilbudet på en av sine videregående skoler.

Fundament har læringpunkter på områder som blant annet handler om tjenesteutvikling i levekårsutsatte områder, tverrfaglig, og tverrsektorielt samarbeid, alternative opplæringsarenaer, skole-arbeidslivsamarbeid og mangfoldsforståelse. Fundament og de andre OT-tilbudene på Kuben har en kontaktflate mot OT-tjenestens arbeid, både på ungdomsskolene og i bydelene. Arbeidet med Fundament og tilliggende tilbudene på OT-avdelingen på Kuben har også en nær kobling til SaLTo-samarbeidet.

LIED-utvalgets anbefalinger

Både i sin delrapport og endelige innstilling problematiserte LIED-utvalget kvalifisering til videregående opplæring i overgangen fra grunnskolen. Utvalget pekte på svakheten med at tilbudet om mer grunnskoleopplæring er frivillig og valgte å anbefale en modell med obligatoriske innføringsfag i starten på den videregående opplæringen. Med Fundament tar Osloskolen tak i den spesifikke utfordringen med elever som ikke er forberedt for videregående opplæring ved å tilby mer grunnskoleopplæring. Oslo applauderer utvalgets forslag om innføringsfag, men tar ansvar og supplerer med en mer helhetlig tilnærming gjennom Fundament. Prosjektet har bekreftet at forberedelse til videregående opplæring handler om mer enn norsk, engelsk og matematikk.